

АНОТАЦІЯ

Негляд А. В. Управління підприємницькими структурами енергетичного сектору. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії (PhD) за спеціальністю 073 Менеджмент. – Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна Міністерства освіти і науки України, Харків, 2026.

У сучасних умовах енергетичний сектор є однією з ключових сфер національної економіки, від стабільності та ефективності функціонування якої залежить економічна безпека держави, розвиток виробництва, інфраструктури, бізнесу та соціальної сфери. Посилення нестабільності зовнішнього середовища, безпекових ризиків, технологічних трансформацій, потреби у декарбонізації, цифровізації та розвитку відновлюваної енергетики зумовлює необхідність удосконалення управління підприємницькими структурами енергетичного сектору.

В умовах структурних змін енергетичного ринку підприємницькі структури енергетичного сектору мають забезпечувати не лише економічну результативність, а й безперервність функціонування, технологічну надійність, адаптивність, інноваційний розвиток і здатність зберігати конкурентні позиції під впливом зовнішніх і внутрішніх викликів. У цьому контексті особливого значення набуває управління конкурентостійкістю підприємницьких структур енергетичного сектору, що передбачає узгодження стратегічних цілей, ресурсного забезпечення, управлінських рішень, організаційної структури, цифрових інструментів, механізмів ризик-менеджменту та еколого-енергетичних пріоритетів.

Забезпечення ефективного управління підприємницькими структурами енергетичного сектору потребує формування цілісного теоретичного базису, аналітичного забезпечення оцінювання управлінсько-організаційного потенціалу конкурентостійкості, комплексної діагностики стану енергетичних компаній, моделювання взаємозв'язку між якістю управління та результатами їх функціонування, а також розроблення інтегрованого механізму, стратегії управління

та концепції розвитку «зеленої» енергетики в межах сучасної управлінської парадигми.

Актуальність дослідження полягає у розробленні теоретико-методичних і науково-практичних положень щодо управління підприємницькими структурами енергетичного сектору, спрямованих на підвищення їх конкурентостійкості, адаптивності, стійкості до кризових впливів, ефективності управлінських рішень та здатності до довгострокового розвитку в умовах нестабільного зовнішнього середовища.

У першому розділі **«теоретичні основи управління підприємницькими структурами енергетичного сектору»** досліджено особливості сучасної системи управління підприємствами енергетичного сектору, сформовано теоретичний базис управління підприємницькими структурами енергетичного сектору. Це обумовило поглиблення теоретичного базису предметної площини дослідження, який, на відміну від існуючих, базується на визначенні управління підприємницькими структурами енергетичного сектора як економічного процесу в рамках класичної парадигми менеджменту, основою якого є уточнення сутності базових понять дослідження в рамках декомпозиційного аналізу, та виявленні взаємообумовлюючого їх впливу, що є підґрунтям для поглиблення аналітичних та науково-практичних аспектів дослідження в рамках концептуалізації підходів до розроблення стратегії, механізму та інструментарію управління в енергетичному секторі.

Досліджено стратегічне партнерство в енергетичному секторі як основу розвитку інтеграційних процесів, що сприяє підвищенню ефективності використання ресурсів, диверсифікації енергетичних джерел, розвитку інновацій та формуванню стійкої енергетичної інфраструктури.

У другому розділі **«Аналітичне забезпечення управління підприємницькими структурами енергетичного сектору»** обґрунтовано методичне забезпечення оцінки управлінсько-організаційного потенціалу конкурентостійкості підприємницьких структур енергетичного сектору, проведено комплексну діагностику конкурентостійкості підприємницьких структур енергетичного сектору та проведено моделювання взаємозв'язку управлінсько-

організаційного потенціалу і конкурентостійкості підприємницьких структур енергетичного сектору. Це обумовило удосконалення методичного підходу до оцінювання управлінсько-організаційного потенціалу конкурентостійкості підприємницьких структур енергетичного сектору як домінанти управлінського рішення, відмінність якого полягає в поєднанні оцінювання управлінсько-організаційного потенціалу як факторної основи конкурентостійкості з аналізом її виробничої, фінансової, ринково-сервісної та соціально-партнерської складових, що дає змогу виявити причинно-наслідкові зв'язки між якістю управління, організаційними можливостями та результатами функціонування підприємницьких структур, а також сформулювати аналітичне підґрунтя для прийняття управлінських рішень щодо зміцнення їх конкурентних позицій в умовах нестабільності.

У третьому розділі **«Методичні засади управління підприємницькими структурами енергетичного сектору»** удосконалено науково-методичний підхід до формування інтегрованого механізму управління підприємницькими структурами енергетичного сектору, який, на відміну від наявних підходів, ґрунтується на системному поєднанні локальних механізмів, що забезпечує трансформацію результатів оцінювання стану, потенціалу, ризиків і конкурентостійкості підприємницьких структур у цілісну систему управлінських рішень, спрямованих на підвищення їх адаптивності, стійкості, стратегічної узгодженості та здатності до розвитку в умовах нестабільного зовнішнього середовища.

Удосконалено науково-практичний підхід до розроблення стратегії управління підприємницькими структурами енергетичного сектору, відмінність якого полягає в інтеграції стратегічних пріоритетів, принципів адаптивності, проактивності, цифровізації та безперервного навчання, механізмів сценарного планування, ризик-менеджменту, аналітики, управління знаннями та інноваційного розвитку, прийняття управлінських рішень крізь призму стратегічної паритетності функцій менеджменту, що забезпечує перехід від реактивного управління до формування антифрагільної моделі розвитку підприємницьких структур енергетичного сектору.

Поглиблено теоретико-методичні положення щодо формування концепції розвитку «зеленої» енергетики в парадигмі управління підприємницькими

структурами енергетичного сектору, які, на відміну від існуючих підходів, розглядають «зелену» трансформацію як комплексну функціональну систему, що поєднує стратегічний, інноваційно-технологічний, інвестиційно-фінансовий, екологічно-соціальний, інституційно-управлінський компоненти, та забезпечує формування передумов для підвищення конкурентостійкості, енергетичної безпеки та сталого розвитку підприємницьких структур енергетичного сектору.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що сформульовані пропозиції та рекомендації спрямовані на підвищення ефективності управління підприємницькими структурами енергетичного сектора. Запропоновані науково-практичні положення використовуються в роботі Харківського регіонального фонду підтримки підприємництва Харківської військової адміністрації (довідка №77-19с/ від 07.04.2026 р.), Виконавчого комітету Харківської міської ради (довідка №05-68/1643/2-104 від 03.04.2026 р.), Департаменту економіки і міжнародних відносин Харківської обласної військової адміністрації (довідка №04-34/3747 від 01.04.2026 р.).

Теоретичні положення, методичні розробки, узагальнення і висновки, що містяться в дисертаційній роботі, використовуються у навчальному процесі Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна на кафедрі управління та адміністрування ННІ «Каразінська школа бізнесу» при викладанні дисциплін «Економіка суб'єктів господарювання», «Стратегічне управління» для студентів та аспірантів спеціальності D3 «Менеджмент» (довідка №4501-33/25.376 від 14.05.2026 р.) та при підготовці науково-дослідної господарсько-договірної розробки №04-24 «Соціально-економічний розвиток Харківського регіону в умовах військових загроз» (довідка № 25.174/13 від 26.11.2025 р.).

Напрямок дисертаційного дослідження відповідає тематиці науково-дослідних робіт Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна, зокрема «Особливості міжнародного бізнесу в умовах глобальної фрагментації» (№ держреєстрації 0124U002716) та Національного університету «Львівська політехніка, зокрема: «Формування та використання економічного потенціалу підприємств, галузей та регіону в умовах інноваційної трансформації та сталого розвитку» (№ держреєстрації 0123U102353), «Формування конкурентоспроможного потенціалу

розвитку підприємств у стратегічному періоді» (№ держреєстрації 0123U102349).

Ключові слова: підприємницькі структури, енергетичний сектор, управління, конкурентостійкість, аналітика, діагностика, оцінювання, кластеризація, організаційно-управлінський потенціал, нестабільне зовнішнє середовище, стратегія, механізм, прогнозування, ефективність

ABSTRACT

Negliad A. V. Management of Business Structures in the Energy Sector. – Qualifying scientific work in manuscript form.

Dissertation for the degree of Doctor of Philosophy (PhD) in the specialty 073 Management. – V. N. Karazin Kharkiv National University of the Ministry of Education and Science of Ukraine, Kharkiv, 2026.

In today's environment, the energy sector is one of the key areas of the national economy, upon whose stability and operational efficiency the state's economic security, as well as the development of production, infrastructure, business, and the social sphere, depend. Increasing instability in the external environment, security risks, technological transformations, and the need for decarbonization, digitalization, and the development of renewable energy necessitate improvements in the management of business entities in the energy sector.

Amid structural changes in the energy market, business entities in the energy sector must ensure not only economic performance but also operational continuity, technological reliability, adaptability, innovative development, and the ability to maintain competitive positions in the face of external and internal challenges. In this context, managing the competitive resilience of business entities in the energy sector takes on particular importance, which involves aligning strategic goals, resource allocation, management decisions, organizational structure, digital tools, risk management mechanisms, and environmental and energy priorities.

Ensuring effective management of business entities in the energy sector requires the development of a comprehensive theoretical framework, analytical support for assessing the managerial and organizational potential for competitiveness, a comprehensive diagnosis of the state of energy companies, modeling the relationship between management quality and operational performance, as well as the development of an integrated mechanism, management strategy, and concept for the development of “green” energy within the framework of the modern management paradigm.

The relevance of this study lies in the development of theoretical, methodological, scientific, and practical principles for managing business entities in the energy sector, aimed at enhancing their competitiveness, adaptability, resilience to crises, the effectiveness of management decisions, and capacity for long-term development in an unstable external environment.

In the first chapter, **“Theoretical Foundations of Managing Business Structures in the Energy Sector,”** the characteristics of the modern management system for energy sector enterprises are examined, and a theoretical basis for managing business structures in the energy sector is established. This led to a deepening of the theoretical foundation of the subject area of the study, which, unlike existing approaches, is based on defining the management of business structures in the energy sector as an economic process within the framework of the classical management paradigm, the foundation of which lies in clarifying the essence of the study’s basic concepts through decompositional analysis and identifying their interdependent effects – which serves as the basis for deepening the analytical and scientific-practical aspects of the research within the conceptualization of approaches to developing strategies, mechanisms, and management tools in the energy sector.

The study examines strategic partnerships in the energy sector as the foundation for the development of integration processes, which contribute to improving resource efficiency, diversifying energy sources, fostering innovation, and building a sustainable energy infrastructure.

In the second chapter, **“Analytical Support for the Management of Business Entities in the Energy Sector,”** the methodological framework for assessing the managerial and organizational potential for competitiveness of business entities in the energy sector is substantiated, a comprehensive diagnosis of the competitive resilience of business entities in the energy sector is conducted, and the relationship between managerial and organizational potential and the competitive resilience of business entities in the energy sector is modeled. This led to the refinement of the methodological approach to assessing the managerial and organizational potential for competitiveness of business entities in the energy sector as a dominant factor in managerial decision-making, the distinctive feature of which lies in combining the assessment of managerial and organizational potential – as the foundational

factors of competitiveness – with an analysis of its production, financial, market-service, and social-partnership components, which makes it possible to identify cause-and-effect relationships between the quality of management, organizational capabilities, and the performance of business entities, as well as to establish an analytical foundation for making management decisions aimed at strengthening their competitive positions in conditions of instability.

In the third chapter, “**Methodological Foundations for Managing Business Entities in the Energy Sector,**” the scientific and methodological approach to developing an integrated management mechanism for business entities in the energy sector has been refined; unlike existing approaches, is based on a systematic combination of local mechanisms, ensuring the transformation of the results of assessing the state, potential, risks, and competitive resilience of business structures into a coherent system of management decisions aimed at enhancing their adaptability, resilience, strategic coherence, and capacity for development in an unstable external environment.

A scientific and practical approach to developing a management strategy for business entities in the energy sector has been refined; its distinctive feature lies in the integration of strategic priorities, principles of adaptability, proactivity, digitalization, and continuous learning, as well as mechanisms for scenario planning, risk management, analytics, knowledge management, and innovative development, and the adoption of management decisions through the lens of strategic parity among management functions – thereby ensuring a transition from reactive management to the formation of an antifragile development model for business structures in the energy sector.

The theoretical and methodological provisions regarding the formation of a concept for the development of “green” energy within the paradigm of managing business structures in the energy sector are explored in depth; unlike existing approaches, view the “green” transformation as a comprehensive functional system that combines strategic, innovation-and-technology, investment-and-financial, environmental-and-social, and institutional-and-management components, and ensures the creation of prerequisites for enhancing competitiveness, energy security, and sustainable development of business structures in the energy sector.

The practical significance of the results obtained lies in the fact that the proposed recommendations are aimed at improving the effectiveness of management of business entities in the energy sector. The proposed scientific and practical guidelines are being used in the work of the Kharkiv Regional Entrepreneurship Support Fund of the Kharkiv Military Administration (Certificate No. 77-19c/ dated April 7, 2026), the Executive Committee of the Kharkiv City Council (Certificate No. 05-68/1643/2-104 dated April 3, 2026), and the Department of Economy and International Relations of the Kharkiv Regional Military Administration (Certificate No. 04-34/3747 dated April 1, 2026).

The theoretical principles, methodological developments, generalizations, and conclusions contained in this dissertation are used in the educational process at V. N. Karazin Kharkiv National University in the Department of Management and Administration of the Institute “Karazin School of Business” in teaching the courses “Economics of Economic Entities” and “Strategic Management” to undergraduate and graduate students majoring in D3 “Management” (Certificate No. 4501-33/25. 376 dated May 14, 2026) and in the preparation of research and economic-contractual project No. 04-24 “Socio-Economic Development of the Kharkiv Region under Conditions of Military Threats” (Certificate No. 25.174/13 dated November 26, 2025).

The focus of the dissertation research aligns with the research topics of V. N. Karazin Kharkiv National University, specifically “Features of International Business in the Context of Global Fragmentation” (State Registration № 0124U002716), and Lviv Polytechnic National University, specifically: “Formation and Utilization of the Economic Potential of Enterprises, Industries, and the Region in the Context of Innovative Transformation and Sustainable Development” (State Registration № 0123U102353), “Formation of Competitive Development Potential of Enterprises in the Strategic Period” (State Registration № 0123U102349).

Keywords: entrepreneurial structures, energy sector, management, competitiveness, analytics, diagnostics, assessment, clustering, organizational and managerial potential, unstable external environment, strategy, mechanism, forecasting, effectiveness